

Politidirektoratet
Postboks 2090 Vikta
0125 OSLO

NORWEGIAN POLICE UNIVERSITY COLLEGE

Deres referanse:

Vår referanse:
20/01662-3

Dato:
15.09.2020

HØRINGSSVAR - NOU 2020: 4 STRAFFELOVRÅDETS UTREDNING NR. 1 - KRIMINALISERING AV DELTAKELSE I OG REKRUTTERING TIL KRIMINELLE GRUPPER

Politihøgskolen viser til høringsbrev av 24. juni 2020 fra Justis- og beredskapsdepartementet med høringsfrist 15. oktober 2020. Denne høringsuttalelsen sendes også til Justis- og beredskapsdepartementet.

Om deltakelse i en kriminell organisasjon bør kriminaliseres

Politihøgskolen er enig med Straffelovrådet i at man bør vise tilbakeholdenhet med å gjennomføre nykriminaliseringer. Etter vår oppfatning er Straffelovrådets enstemmige forslag om å kriminalisere slik deltakelse likevel godt begrunnet.

Det er nok så at sentrale og erfarne medlemmer i en slik organisasjon ikke vil la seg avskrekke nevneverdig av en slik bestemmelse, men den kan også ha en funksjon overfor dem. Og kanskje er det nettopp overfor mulige medlemmer i randsonen av organisasjonen at straffetrusselen kan ha en preventiv virkning (Myhrer, 2011, s. 96). Til dette kommer at det for et lokalsamfunn som utsettes for alvorlige lovbrudd fra en slik organisasjon, kan ha stor betydning for den sosiale ro at man kan gripe inn med straff når vilkårene etter bestemmelsen er oppfylt.

Det er likevel ikke helt problemfritt å innføre en straffebestemmelse som kanskje særlig vil ha betydning for nokså unge lovovertredere.

Noen vil kanskje «reddes» fra en kriminell løpebane fordi straffetrusselen påvirker dem til å avstå fra å delta i en slik organisasjon. På den annen side kan det å bli straffet for deltakelse i en slik organisasjon, gjøre at både lovbrøyteren og andre vil oppfatte ham eller henne som kriminell, noe som kan gjøre veien videre inn i en kriminell karriere mer fristende. Dette gjelder særlig hvis straffereaksjonen medfører at det blir vanskeligere å få eller beholde arbeid eller studieplass.

Vi er derfor enig i Straffelovrådets påpekning (punkt 17.10.2) om at en førstegangsovertræder under 18 år som hovedregel ikke bør idømmes ubetinget fengsel, jf. straffeloven § 33. I tillegg

POLITIHØGSKOLEN

Pb. 2109 Vikta, 0125 Oslo
Slemdalsveien 5
Tlf: 23 19 99 00
Org. nr: 974 761 017
www.politihogskolen.no
postmottak@pfs.no

Politihøgskolen Campus Bodø

Pb. 1407, 8002 Bodø
Universitetsalléen 1
Tlf: 23 19 99 00

Politihøgskolen Campus Stavern

Pb. 204, 3291 Stavern
Fredriksvern Verft
Helgeroveien 9
Tlf: 23 19 99 00

Politihøgskolen Campus Kongsvinger

Pb. 100, 2201 Kongsvinger
Motjernsvegen 21
Tlf: 23 19 99 00

til påtaleunntatelse med vilkår, som rådet peker på, kan ungdomsoppfølging i konfliktrådet etter straffeprosessloven § 71 a, samfunnsstraff eller ungdomsstraff vurderes. En overføring til konfliktrådet etter straffeprosessloven § 71 a vil også falle ut av en uttømmende politiattest etter to år hvis han eller hun ikke har gjort seg skyldig i nye lovbrudd, jf. politiregisterloven § 41 nr. 1 bokstav a. For øvrig gjør strafferammen på tre års fengsel også at en ung lovbrøyer som har gjort seg skyldig i ett eller to lovbrudd, uansett kan oppnå at reaksjonen ikke anmerkes på en uttømmende politiattest etter en tid hvis han eller hun ikke gjør seg skyldig i nye lovbrudd (politiregisterloven § 41 nr. 1 bokstav c jf. politiregisterforskriften § 30-3 annet ledd).

I en del tilfeller kan det for øvrig være rimelig å unngå bruk av ubetinget fengsel for første gangs overtredelse også der lovbrøyeren ikke er så meget over 18 år.

Vi er etter en totalvurdering enig i at det innføres en slik bestemmelse i ny § 199 i straffeloven.

Om valget mellom flertallets og mindretallets forslag

Flertallet på fire medlemmer foreslår en straffehjemmel som direkte forbyr direkte deltakelse i en organisert kriminell sammenslutning. Medvirkning skal ikke være straffbart. Mindretallet på to medlemmer foreslår en ny bestemmelse i straffeprosessloven § 222 d som gir hjemmel for å forby en konkret organisasjon, hvor overtredelse av et slikt forbud skal kunne straffes etter ny § 199 i straffeloven. (Den nåværende § 222 d skal i så fall flyttes til § 222 e.) Her vil medvirkning være straffbart etter hovedregelen i straffeloven § 15. Det foreslås også en ny bestemmelse i straffeprosessloven § 226 bokstav g om etterforskning.

Begge forslag kan ha sine gode sider. I gitte tilfeller kan et forbud som ilegges etter straffeprosessloven, som mindretallet går inn for, være tilstrekkelig til å avskrekke fra deltakelse i gruppen. Da er det klart for den som *kjenner* forbudet at deltakelse vil være straffbart. På den annen side er det utfordringer knyttet til å kunngjøre et forbud overfor folk som ennå ikke har involvert seg med gruppen. Det er kanskje nettopp overfor disse forbudet kan ha størst avskrekkende og normdannende effekt.

Med den forholdsvis høye terskelen for et forbud som følger av flertallets forslag, er det vanskelig å tenke seg at en rettsvillfarelse skal være unnskyldelig for den som har kjennskap til de straffbare aktivitetene som begås i sammenslutningen.

Slik vi ser det, er begge alternativer mulige, men vi er kommet til at flertallets forslag best ivaretar hensynet bak straffebudet.

Om behovet for en straffeprosessuell bestemmelse i tillegg til det selvstendige straffebudet

Vi er enig i at det kan være behov for en straffeprosessuell bestemmelse i tillegg til straffebudet. Den kan gjøre det lettere å tydeliggjøre for mulige deltakere at de er i ferd med å bevege seg over grensen for det akseptable. Mindretallets utkast til ny § 222 d kan tjene til inspirasjon.

Om andre tiltak

Straffen skal være siste utvei, og vi er derfor enig med Straffelovrådet i at det er viktig også å vurdere sivilrettslige virkemidler.

Vi er enig med Straffelovrådet at reglene om informasjonsdeling bør gjennomgås (kapittel 19.3). Som kjent har Justis- og beredskapsdepartementet nylig sendt på høring et forslag om gjennomgåelse av taushetspliktsreglene i forvaltningsloven (2020). Vi antar at Straffelovrådets synspunkter vil bli tilbørlig hensyntatt i forbindelse med oppfølgingen av denne høringen, og vi går derfor ikke nærmere inn på disse spørsmålene her.

Det kan være viktig å gripe inn tidlig, også før en ungdom har trådt over grensene for det straffbare etter straffeloven § 199. Som kjent kan konfliktrådene etter omstendighetene også mekle der det ikke finnes en direkte skadelidte, og også i sivile saker, jf. konfliktrådsloven § 1 tredje ledd og § 12 tredje ledd.

Kilder:

Justis- og beredskapsdepartementet. (2020). *Forslag til endringer i forvaltningsloven m.m. – utvidet adgang til informasjonsdeling – oppfølging av enkelte forslag i NOU 2019:5*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing---forslag-til-endringer-i-forvaltningsloven-m.m.---storre-adgang-til-informasjonsdeling/id2739960/?expand=horingsnotater>

Myhrer, T.-G. (2011). Mulige forebyggende virkninger av straffen - generelt og overfor terrorhandlinger spesielt. I T. Bjørge (Red.), *Forebygging av terrorisme og annen kriminalitet* (s. 83-106). Oslo: Politihøgskolen.

Med hilsen

Nina Skarpenes
rektor

Bodil Haug
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

VEDLEGG:

Høringssvar - NOU 2020: 4 Straffelovrådets utredning nr. 1 - Kriminalisering av deltakelse i og rekruttering til kriminelle grupper

Saksbehandler:
Morten Holmboe

Kopi til:
Justis- og beredskapsdepartementet